

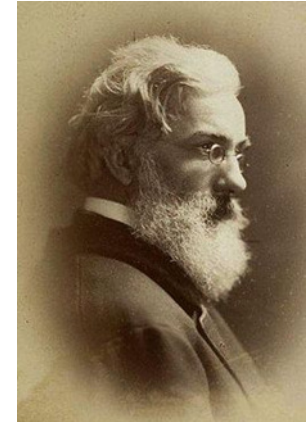
SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Rändekriis, keskkonnaränne ja põgenikud poliitikakujundajate silme läbi

Kert Valdaru

Ravensteini seaduspärasused 1875-1889

1. iga (märkimisväärne) rändevoog tingib vasturände
2. enamik inimesi (migrante) liiguvad väikestes vahemaades (inimeste arv pöördvõrdeline kaugusega) (ümbersõnastatud ka kui Zipfi pöördvõrdelise vahemaa seadus: sisserändajate arv väheneb kauguste pikenedes 1949).
3. inimesed, kes liiguvad kaugemale eelistavad sihtkohana suuri linnu
4. linnaelanikkond liigub vähem kui maaelanikkond
5. perekonnad liiguvad vähem riikide vahel kui üksikud täiskasvanud
6. enamik sisserännanuid on täiskasvanud
7. suurte linnade elanikkond kasvab enam sisserände kui loomulikult (iibe arvelt)
8. tehnoloogia areng soodustab migratsiooni
9. ränne on majanduslikult tingitud

Ernest George
Ravenstein
(1834 –1913)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Rännet iseloomustavad trendid tänapäeval

- **Rände globaliseerumine** – ränne mõjutab üha enam arv riike, vastuvõtja maadesse tulevad inimesed erinevamate/suuremast arvust riikidest (nn superdiversity)
- **Rände intensiivistumine** – riikide vahel liikuvate inimeste maht kasvab, on „rände ajastu“
- **Rände diferentseerumine** – enamikesse riikidesse toimub erinevat tüüpi ränne (tööränne, pereränne, õpperänne, pagulasränne jt)
- **Rände feminiseerumine** – naiste osakaal migrantide seas on alates 1960. aastatest oluliselt kasvanud (moodustavad 49% sisserändajatest maailmas). Varasemalt domineeris meestekeskne tööranne.
- **Rände politiseeritus on kasvanud** – ränne on tihedalt seotud sisepoliitilise olukorraga, bilateraalne ja regionaalne koostöö, mõju riiklikule julgeolekule. Üha enam tunnistatakse, et ränne vajab globaalset lähenemist ja saatja-vastuvõtjamaade tihedamat koostööd (pre-departure measures).
- **Rände transiitpiirkondade teke** – traditsioonilised emigratsioonimaad muutuvad sisserändajate transiidiks (nt Poola, Hispaania, Maroko, Mehhiko, Türgi, Lõuna-Korea).

Rände liigid

Seaduslik ränne vs Ebaseaduslik ränne (ebaseadusliku rände vastane võitlus on EL rändepoliitika keskne komponent, rangem kontroll välispiiri üle)

- **Tööränne** (majanduslikud ja demograafilised vajadused *versus* avalikkuse vastuseis kasvavale rändele, talendipoliitika)
- **Pereränne** (suur(im) rände liik Euroopas k.a .Eestis, “integratsiooni võimekus”)
- **Õpperänne** (võidujooks ajudele)
- **Pagulasränne** (Rahvusvaheline kaitse ja põgenike arvu kasv, solidaarsus,)
- **Keskkonnaränne** – muutunud keskkonnatingimuste tõttu peab elukohast lahkuma
- **EL-sisene liikumine** (EL kodanike poolt põhiõiguse teostamine, erisus kolmandate riikide kodanikest)
- **Turism** (lühiajaline: puhkus, äri, meditsiin, konverents)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Ränne maailmas

- ÜRO andmetel on umbes iga seitsmes inimene maailmas on sisserändaja – 232 miljonit inimest on hinnanguliselt rahvusvahelised sisserändajad (3.2% maailma rahvastikust)
- Kui maailma sisserändajatel oleks oma riik, siis nad oleksid rahvastiku suuruselt 5. riik maailmas

„Kliima muutused ja meie“

Rahvusvahelise Punase Risti Föderatsiooni andmetel on looduskatastroofide tõttu sunnitud oma kodu jätma rohkem inimesi kui sõjaliste konfliktide tõttu.

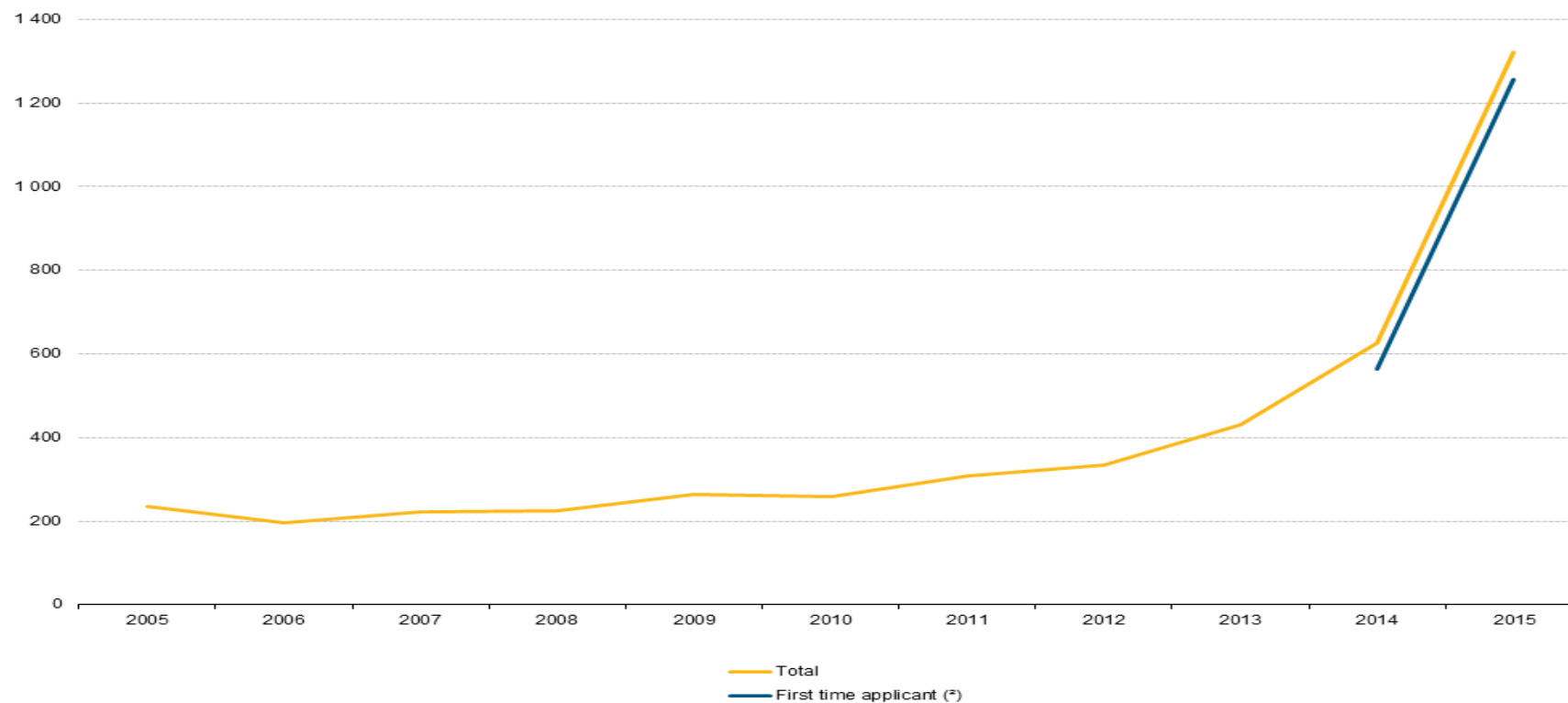
Teadlased on teinud arvutusi ja püüdnud prognoosida kliimapõgenike arvu võimalikku kasvu. Norman Myers Oxfordi Ülikoolist on pakkunud, et 50 aasta pärast on keskkonnatingimuste muutumise tõttu ligikaudu 150 miljonit kliimapõgenikku. Austraalia kliimauurija dr Graeme Pearman on prognoosinud, et 2 °C temperatuuri tõusu sunnib ainuüksi kaldaalade üleujutuste tõttu aastaks 2100 elukohta vahetama 100 miljonit inimest. Valitsustevaheline kliimamuutuste töörühm IPCC on pakkunud, et aastaks 2050 on 150 miljonit kliimapõgenikku.

Riigikogu Kantselei 2010

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Varjupaigataotlused EL 2005-2015

(*) 2005–07: EU-27 and extra-EU-27.

(†) 2005–2013: not available.

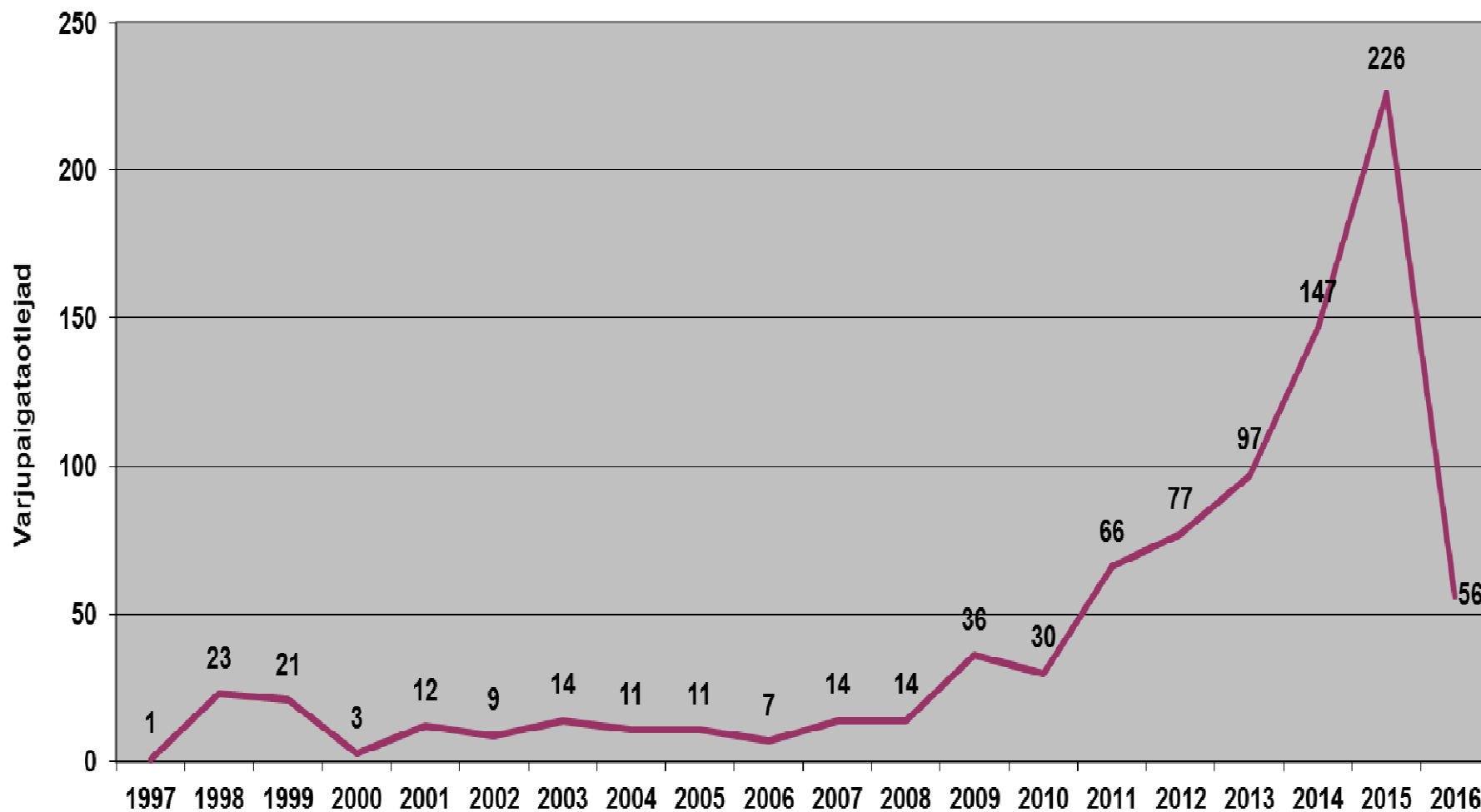
Source: Eurostat (online data codes: migr_asycztz and migr_asyappctza)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Rahvusvahelise kaitse taotlejate arv aastatel 1997-2016

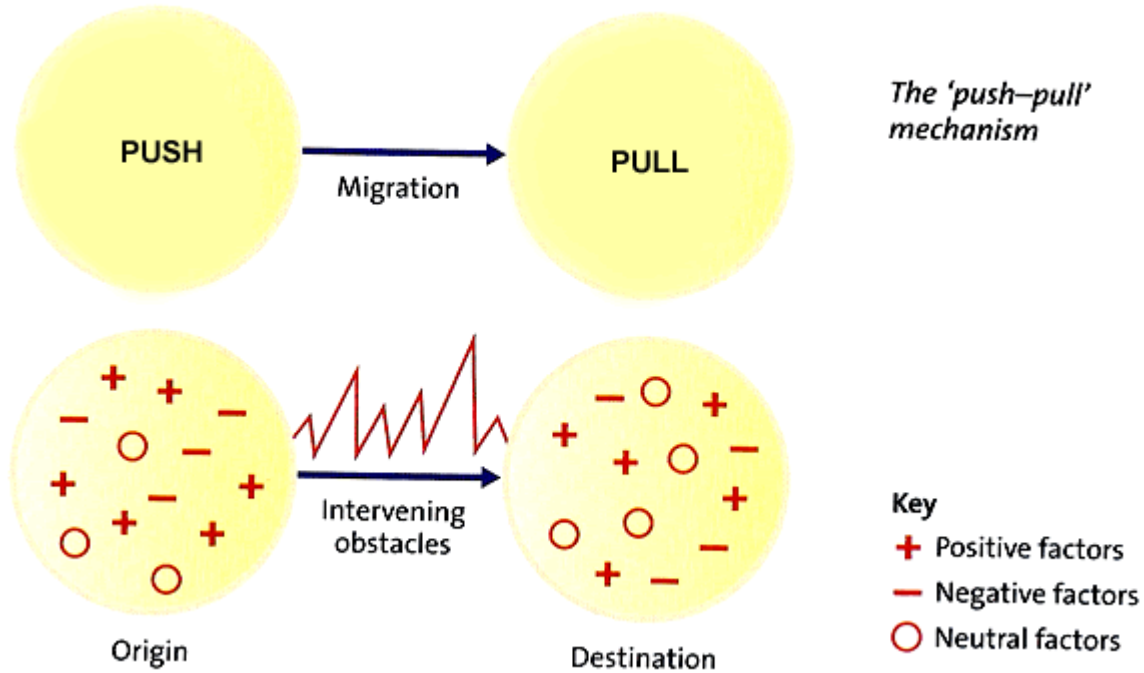
Allikas: PPA

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Rände põhjused

Konkureerivate võimaluste seadus

Everett S. Lee
(1917- 2007)

Samuel Andrew Stouffer
(1900 –1960)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

VERBIS AUT RE

Tõuketegurid (negatiivse mõjuga)

1. Tööpuudus ja vähesed võimalused

- Halvad töötingimused/olmetingimused (halb eluase, elamiskõlbmatu eluase radoon, kiirgus jne)
- Halvad keskkondlikud mõjud (kõrbestumine, ikaldus, põud jne), saastatus, looduskatastroofid
- Poliitiline tagakiusamine, poliitilise ja religioosse vabaduse puudumine
- Orjus või sunnitöö
- Halb tervishoiu olukord
- Jõukuse ja heaolu kaotus
- Tapmisähvardused
- Tagakiusamine ja diskrimineerimine
- Halvad võimalused abiellumiseks, perekonna loomiseks

11. Sõda

Tõmbetegurid (positiivse mõjuga)

- Paremad töövõimalused
 - Paremad elutingimused, haridus, meelelahutuse võimalused
 - Atraktiivne kliima
 - Poliitiline ja religioosne vabadus
- (Töötu)toetused
- Parem tervishoid
 - Tööstus
 - Turvalisus
 - Rahulik KOOSelu
 - Paremad võimalused abiellumiseks, peresidemed
 - Rahu

Rändekriis: Süüriast lahkumise põhjused

- **1. Sõda Süürias**
- **2. Euroopasse tulla kergem kui varem.** Ei ole ainult Vahemere rändetee, inimkaubitsejad soodustavad
- **3. Hinnad on kukunud** - kes enne ei saanud, siis nüüd saab. Reis Türgist Kreekasse kestab alla 1h. Sellega seoses ei vajata Balkani piiri ületamiseks ei vajata enam inimkaubitsejate abi, et Balkani piiri ületada. Maksma peab \$2,000 to \$3,000. Varem \$5,000 to \$6,000, et Liibüast Itaaliasse jõuda.
- **4. Ilm- suvel on turvalisem**
- **5.Merkeli sõnum-** kõik pagulased saavad jääda Saksamaale
- **6.Süüria valitsuse sundmobilisatsioon sõjaväkke-** need, kes lõpetanud sõjaväekohustuse viimase 10 a jooksul ehk kõiki mehed alla 30 a.
- **7. Samaaegselt Süüria valitsus soosib lahkumist.** Passe kergem taotleda ja \$ 300 eest võimalik osta sõjaväest pikendust. Opositsioonist lahti saamine
- **8.Rahalise abi vähene andmine kriisikolletesse.** Enne massilist rändevoo liikumist 4 miljonit Süürlast oli Türgi, Jordaania ja Liibanoni põgenikelaagrites

RÄNDEKRIISI JÕUDMINE EUROOPASSE

Rändekriisi algus

2011 aastal puhkes Süürias kodusõda.

Mais 2011 ägenesid lahingud Loode-Süürias paiknevasse Talkalakhi linnas, mis sundis enamasti naisi ja lapsi põgenema. Paljud põgenesid Liibanoni

Juunis 2011 sisenesid esimesed põgenikud Türki

Juulis 2011 leidsid pelgupaiga Süüria põgenikud Jordaania

November 2011 Türgi paneb püsti esimese põgenike laagri. Aasta lõpuks 6. Kulutusi 15 miljoni dollari ulatuses.

Märts 2013 registreeritud Süüria põgenike arv jõuab **1. miljonini**

September 2013 Süüria põgenikke **2 miljonit** – suurim põgenike välja ränne pärast Ruanda genotsiidi

Juuli 2014 Süüria põgenikke naaberriikides ligi **3 miljonit**

Märts 2015- ligi 4 miljonit põgenikus süürlast. Türgi sulgeb piiri Süüriaga- lõppeb 4 a. kestnud lahtiste uste poliitika Süüriaga.

Alguse saab lahtiste piiride poliitika Egeuse Merega

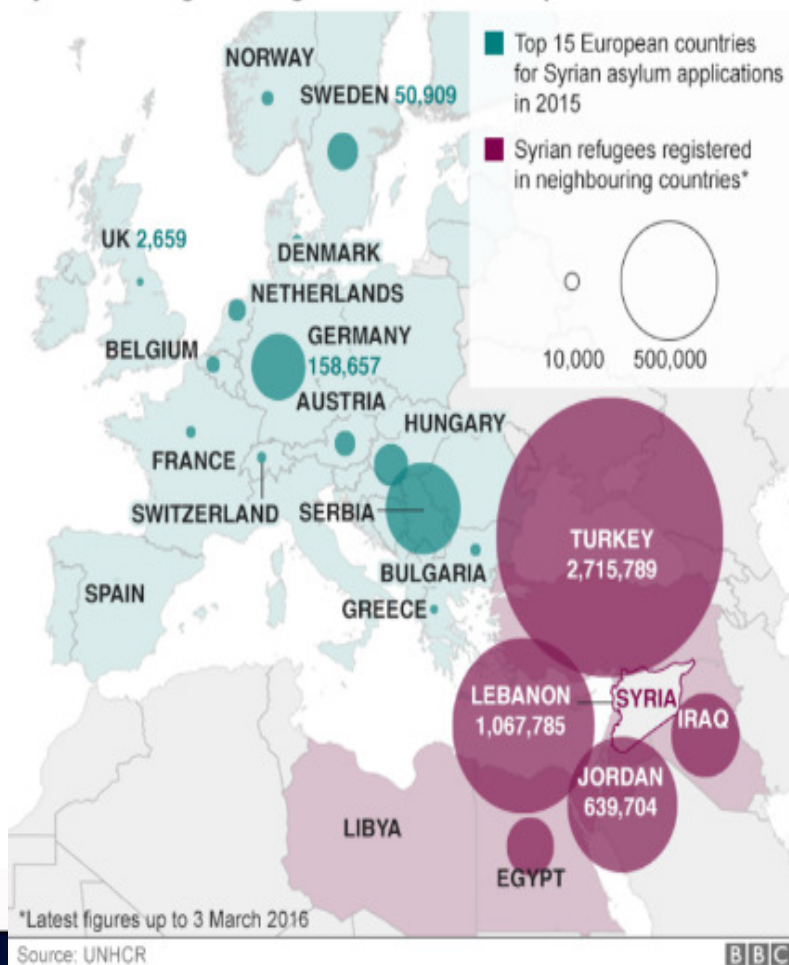
September 2012 kuni 11 000 inimest lahkub päevas Süüriast Türki, Liibanoni ja Jordaaniasse.

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

SIREENID I: SÜÜRIA

Syrians in neighbouring countries and Europe

Marts 2016 4, 4 miljonit süürlasest põgenikku
Türgi rahvastikust 2%
Liibanoni rahvastikus 20%
Jordaania rahvastikust 8%

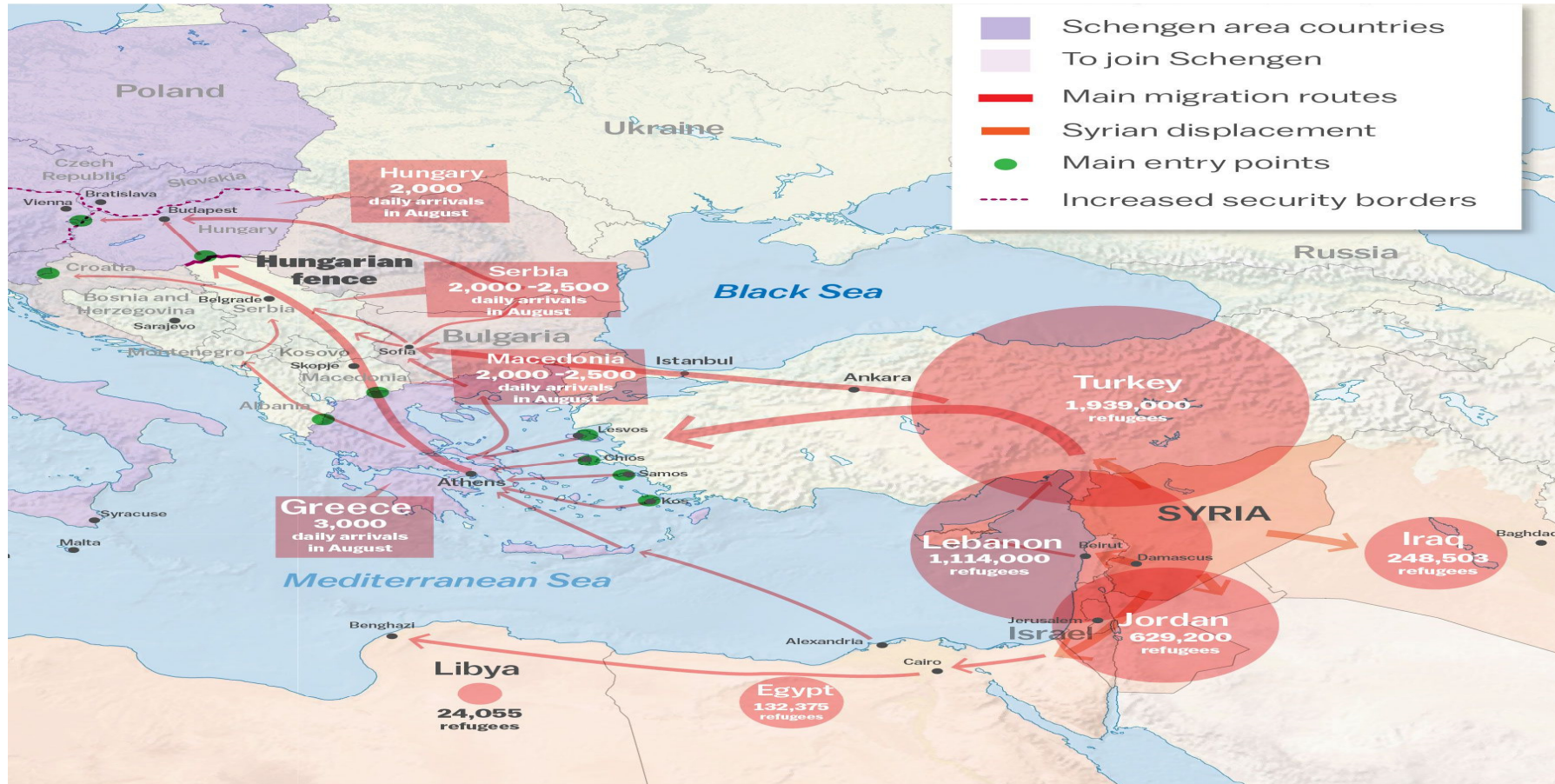
64 000 süürlast
Jordaania piiril

<http://m.postimees.ee/v2/galerii/75619>

MIA
NCES

Rändekriis

Syrian Refugees
4,087,139 people

Syrian Internally Displaced People
7,632,500 people

12.2 million people in need of humanitarian assistance inside Syria

SOURCE: European Commission, Reuters, BBC

Vox

ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

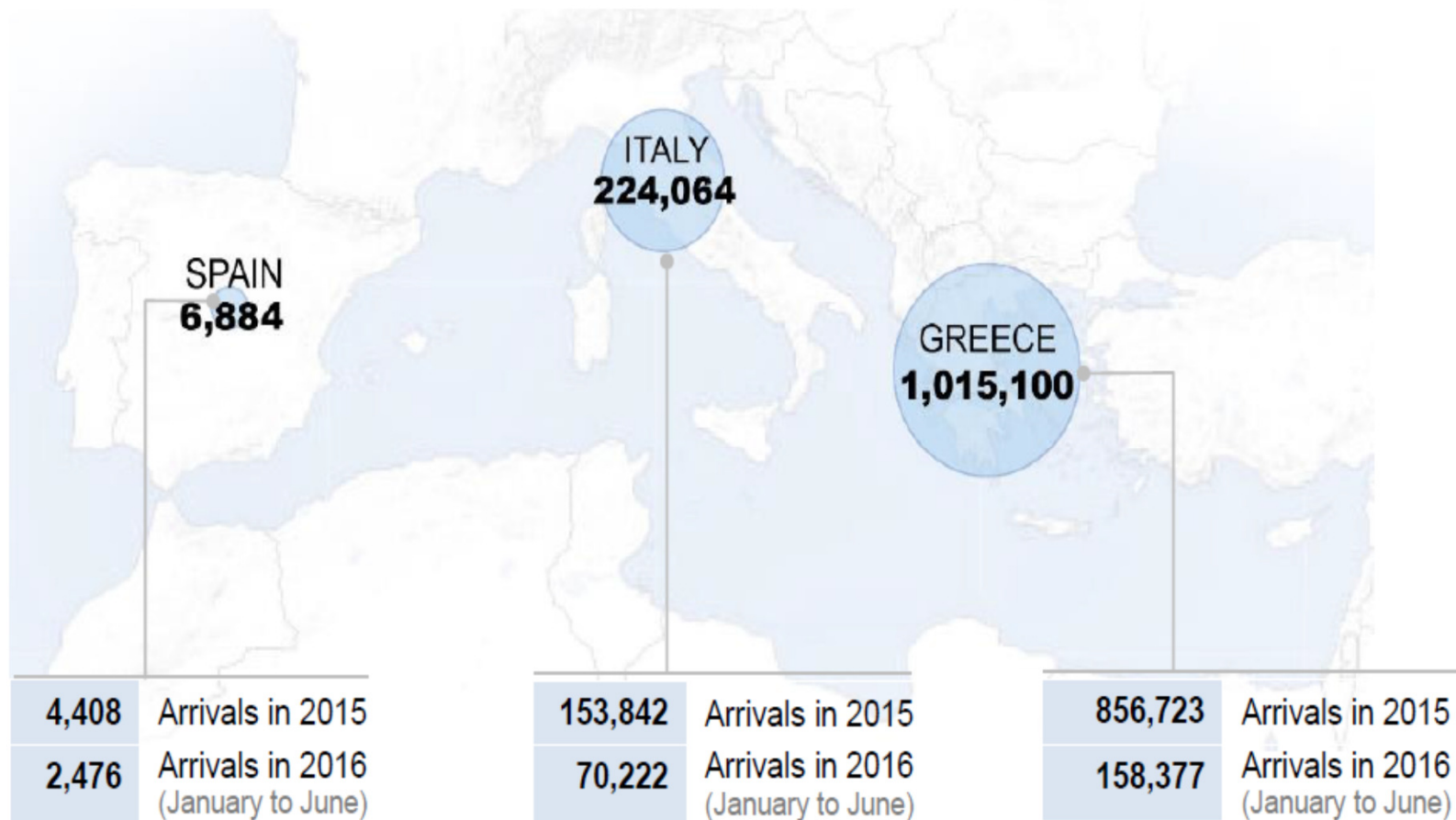

Sireenid IV Vahemeri

Vahemere surmad
 1361 (mai 2016)
 3166 august 2016)
 3771 (2015)

1,014,973	Sea arrivals in 2015
231,075	Sea arrivals in 2016 (January to June)

Figure 1. Sea arrivals to Greece, Italy and Spain between January and June 2016

Marsruut

Main migrant route to Germany

Source: UNHCR 25 Sept 2015

BBC

ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Põgenikud poliitikakujundajate silme läbi

Põgenik	Varjupaigataotleja	Rahvusvaheline Pagulane	kaitse Täiendava kaitse saanu
Üldtermin kõigi nende kohta, kes on põgenenud päritoluriigist olenemata põhjustest, sealhulgas majandusmigrandid. Näiteks kui saabub paaditais põgenikke, võivad need inimesed kuuluda erinevatesse gruppidesse (majandusmigrandid, tagakiusatud jne).	Ainult see põgenik, kes on esitanud varjupaigataotluse.	Inimene, kelle kaitsevajadus on tuvastatud. Tegemist on inimesega, kellele on antud kaitse 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni alusel, see tähendab on tuvastatud, et tal on põhjendatud tagakiusukartus rassi, usu, rahvuse, ühiskondlikku rühmitusse kuulumise või poliitilise meelsuse alusel.	Inimene, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kelle väljasaatmine või kodumaale tagasisaatmine võib talle kaasa tuua tõsise ohu (näiteks surmanuhtlus, piinamine, muu ebainimlik või inimväarikust alandav kohtlemine ja karistamine, rahvusvaheline või riigisisene relvakonflikt).

Ränne - võimalus või/ja oht

Võimalik on, et me ei märka ohte. Oht on, et me ei märka võimalusi

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Võimalus: rändepoliitika kui teadmismahuka Eesti kujundamise vahend

- Kultuuri kandmiseks ja omariikluse säilitamiseks on vaja piisavat hulka inimesi.
- Teadmuspõhise ühiskonna kujundamine vajab kõrgeltharitud töötajaid
- Majanduse areng vajab piisavas mahus sobilike oskustega tööjõudu.
- Eesti demograafiline olukord selline, et juba lähiajal hakkab pensionile siirduvate põlvkonnad olema tublisti suuremad kui uued tööturule tulijate rühmad
- Rändepoliitika kui Eesti teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuse koostisosa

(via Urmas Varblane)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

Oht

Sisserännet on sisejulgeoleku ohuna käsitletud alates 1980. aastatest ning väljendatud näiteks Schengeni lepingus ning Dublini konventsioonis, kus sisseränne seoti terrorismi, rahvusvahelise kuritegevuse, piirikontrolliga (Huysmans 2000:756, Huysmans 1995:53). Tänapäeval on juba üsna tavaline, et rändepoliitika on oluline osa riigi julgeolekupoliitikast.

1. Riigiidentiteet ja kultuur.

- Rahvusvahelise rände mõistes tähistab see viisi, kuidas riigi kodanikud tajuvad sisserändajate ohtu kultuurilisele, keelelisele või usulisele riigiidentiteedile.
- Sisserännet nähakse suurema ohuna riikides, mille identiteet põhineb etnilisel rahvuslusel (nt Eesti). Riigid, mis on mitmekultuurilised (nt Kanada) näevad sisserändes pigem kasu.

2. Sotsiaalne sidusus ja segregatsioon

- Ühiskondliku julgeoleku puhul mängib olulist osa ka ühiskonna sotsiaalne sidusus. Kui sisserändajad koonduvad elama ühte piirkonda (linnaosa, linnad) ja põliselanikud teise piirkonda, võib see äärmuslikumas vormis viia segregatsioonini (Bolt et al 2012).
- Hiljuti saabunud sisserändajatel on vastuvõtvas riigis piiratud sotsiaalne võrgustik ning laiema ühiskonna negatiivne suhtumine tekitab ohu kapseldumise ees – kohaliku kogukonna olemasolul hakkab domineerima suhtlus kogukonna siseselt (*social bonding*) ning suhtlus laiema ühiskonnaga (*social bridging*) on minimaalne (Lancee 2012). See annab võimaluse paralleelse sotsiaalse võrgustiku kujunemiseks ja opositsioonilise subkultuuri tekkimiseks

**Sisseränne on majanduse mõttes
alati positiivne. Samas medali teine
külg on see, et kaasnevad
sotsiaalprobleemid.
Tiit Tammaru
Ornitoloogieminutid (04.08.16)**

Ränne teeb majandusele head – (Zuwanderung tut Wirtschaft gut)

- EL tööealine elanikkond väheneb järgmise **50** aasta jooksul **45 miljoni võrra**
- 2011 Nürnbergis Institute for Employment Research hindas, et 400,000 oskustöölist immigranti aastas on vaja, et katta Saksamaa tööjõu kahanemine 7 miljoni võrra lähema 10 aasta jooksul (eriti tervishoid ja autotööstus)
- **Saksamaa on mures, et pole piisavalt atraktiivne haritud sisserändajatele**

(via Urmas Varblane)

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES

3. Riigi sotsiaalkaitstesüsteem, majandus ja tööturg.

- Sisserändajaid tajutakse koormana riigi sotsiaalkindlustuse- ning heaolusüsteemile. Neid nähakse sageli *free-loader*'itena, kes kuritarvitavad vastuvõtva riigi heaolusüsteemi, mistõttu ei pea sotsiaalsüsteem sisserändajate voolule vastu (Huysmans 2006:78-79).
- Töötamise eesmärgil riiki sisserännanuid võidakse tajuda ohuna ka riigi majanduslikule kindlustatusele. Avalikkuses on levinud arusaam, et töömigrandid võtavad ära töökohti kohalikest inimestelt ning langetavad palgataset (Guild 2009:135).

4. Avalik kord ja kuritegevus.

- Otsest seost sisserändaja staatuse ja avaliku korra rikkumise vahel ei ole, kuid arvestades sisserändajate, haavatavamate positsiooni ühiskonnas (suurem töötus, kultuurilised erinevused, seadustest mitteamusaamine või omanägemuse järgi tõlgendamine), siis võib sellest tekkida oht avalikule korrale, sh kaasneda kuritegevus.
- Oht kalduda kuritegevusele suureneb, kui ollakse töötud ja ei olda ühiskonnas aktiivsed. Vastavalt Bell et al (2010), kes uurisid sisserände ja kuritegevuse omavahelist seost Ühendkuningriigis kahel ajavahemikul (1990. aastad, ning 2000. aastate alguses) – tõid välja, et rahvusvahelise kaitse taotlejad, kelle taotlust menetleti liialt pikalt, kaldusid kuritegevusele, kuna neil ei olnud piisavat sissetulekut.

5. Äärmuslus ehk ekstremism

- Äärmusluse võimalik kasv on seotud nii põliselanike rahulolematu suhtumisega sisserände suurenemisse, kui ka sisserändajate rahulolematusega hakkama saamisele vastuvõtvas ühiskonnas (Lucassen ja Lubbers 2012:550).
- Sisserändajate arvu suurenemine on uuringute kohaselt kasvatanud paremäärmuslike erakondade eelistamist (Lucassen ja Lubbers 2012:550), mis väljendub tugevalt negatiivsetes hoiakutes sisserändajate suhtes. See omakorda loob soodsa pinna äärmusluse levikule ning võib põhjustada konflikte sisserändajate ja vastuvõtva ühiskonna vahel.

6. Terrorism.

- Kardetakse, et pagulased võivad radikaliseeruda ja ühineda terroriorganisatsioonidega rahulolematusest Lääne vastu (Helton 2002: 1-2).
- Sisserändajate seostamine terrorismiga tõusis eriti teravalt päevakorda pärast 9/11 rünnakuid. Kuigi nende rünnakute 19st korraldajast ei olnud ükski pagulane, siis tekitas see sündmus avalikkuses eelarvamuse pagulastest, kui potentsiaalsetest terroristidest.
- On täheldatud, et IS-i võitlejad proovivad pääseda Euroopasse rahvusvahelise kaitse taotlejatena (Brown 2015), et jätkata oma eesmärkide täitmist Euroopas (Giglio 2015).

7. Riigi poliitiline stabiilsus.

- Tekitades välispoliitilisi pingeid riikidevahelistes suhetes
- Sisserändajad võivad sattuda riigi sisepoliitika subjektiks. Poliitikud võivad häälte saamise nimel soodustada sisserännet liiga palju. Teiselt poolt võib kasvada paremäärmuslike parteide/organisatsioonide aktiivsus poliitikas ja ühiskonnas, külvates negatiivsust sisserändajate suhtes.
- Mitmetes Euroopa riikides on parem-äärmuslikud erakonnad jõudnud valitsusse või organisatsioonid (PEGIDA) kasvatanud populaarsust

Kokkuvõte

- 1) riigiidentiteet ja kultuur,
- 2) sotsiaalne sidusus ja segregatsioon,
- 3) koormus riigi sotsiaalkindlustussüsteemile, majandusele ja tööturule,
- 4) avalik kord,
- 5) äärmusluse kasv,
- 6) terrorismi oht ning
- 7) riigi poliitiline stabiilsus.

! Sisejulgeoleku ohu kasvu risk suureneb sisserännanute arvu kasvuga

! Nimetatud valdkonnad võivad kujuneda sisejulgeoleku ohuks eelkõige siis, kui sisserändajad ei ole vastuvõtva riigi ühiskonda integreerunud.

**JÕUDU JA JAKSU
TÄNAN**
kert.valdaru@sisekaitse.ee

SISEKAITSEAKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SECURITY SCIENCES